

a. Història i tradició

El Carnestoltes ocupa tot un cicle festiu sencer, que precedeix al de la Quaresma i que es celebra tres dies abans del dimecres de cendra.

Un dels fets més enigmàtics és l'origen de la paraula Carnaval. S'hi veu implícita la necessitat de celebrar la proximitat de la primavera mitjançant ritus de transformació en els quals l'alegria i la disfressa són una rèplica de l'imminent despertar de la natura. Sembla ser que el Carnestoltes guarda una estreta relació amb els antics costums de la cultura Mediterrània. Tant jueus com grecs o egipcis celebraven festes amb aquestes connotacions.

El nostre carnaval, però, entronca directament amb les festes saturnals romanes i agafa elements de les festes lupercals i matronals que els romans celebraven a l'hivern.

En aquestes festes trobem elements rituals típics d'inversió dels papers, que implicaven un trasbalsament en l'ordre de la vida i que perduren en el nostre Carnaval actual.

• Les saturnals romanes, Saturnalia, eren les festes dels esclaus i de les classes socials econòmicament dèbils. Durant els dies de festa, els esclaus prenen les prerrogatives dels amos, els papers s'invertien i hi havia permissibilitat en qüestions d'ordre social jeràrquic, impensables durant l'any. Un element típic d'aquestes festes era l'elecció del rei Saturnalici. Es tractava de l'elecció d'un individu, entre joves i soldats, com més còmic millor, a qui proclamaven rei, que manava i havia de ser obeït mentre durés la festa.

Les festes lupercals, les lupercalies, consistien fonamentalment, en un ritual de fecundació i protecció dels ramats. La disfressa hi jugava un paper important.

Les festes matronals, Matronalia, eren les festes de les dones i una commemoració del rapt de les sàbines per part dels primers romans. Durant aquestes festes les dones gaudien de plena llibertat. Tenien els propis festeigs, dels quals els homes quedaven exclosos.

La inversió simbòlica de prerrogatives culturals implícita en aquestes festes la trobem en el Carnaval actual, en la inversió de sexes mitjançant la disfressa.

Aquests continguts originals del Carnaval han anat evolucionant constantment en funció de les diferents situacions i esdeveniments de la societat. L'evolució temporal i cultural ha configurat un Carnaval típic, amb elements inalterables i fonamentals (disfresses, inversió de papers, etc.).

Les festes de Carnestoltes tenen llur pròpia periodització, amb les fases següents:

- L'arribada d'en Carnestoltes, que obre les festes un cop llegit el seu pregó.
- El seu triomf o regnat.
- Judici i mort d'en Carnestoltes, seguit del seu enterrament, que marca el final d'aquestes festes.

Cal afegir que el Carnaval precedeix la Quaresma, període de dejuni, penitència i contenció per als cristians (similar al Ramadà musulmà, tot i que d'origen ben diferent). Antigament, la Quaresma era religiosament respectada i el Carnaval era un conjunt de celebracions i d'excessos abans de la penitència. Probablement per allò d' "aprofita, ara que pots".

Avui en dia vivim un procés de recuperació d'aquestes festes, que esdevenen actes multitudinaris on, per sobre de tot, prima el sentit col·lectiu de crítica de la realitat actual, que es veu caricaturitzada en els diferents aspectes.